

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava 2012. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fiducijarnog fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud. Za sve dodatne informacije pročitajte ceo tekst obaveštenja o autorskom pravu na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

VELIKO VEĆE

**PREDMET O'HALLORAN I FRANCIS
protiv UJEDINJENOG KRALJEVSTVA**

(Predstavke br. 15809/02 i 25624/02)

PRESUDA

STRAZBUR

29. juna 2007. godine

U predmetu O'Halaran i Fransis protiv Ujedinjenog Kraljevstva,
Evropski sud za ljudska prava, zasjedajući kao Veliko veće u sledećem sastavu:

Žan-Pol Kosta (COSTA), *Predsednik*,
Lucijus Vildhaber (WILDHABER),
Kristos ROZAKIS,
Nikolas Braca (BRATZA),
Boštjan M. ZUPANČIČ,
Rıza Turmen (TÜRMEN),
Volodymir Bitkevič (BUTKEVYCH),
Džosep Kasadeval (CASADEVALL),
Mati Pelonpe (PELLONPÄÄ),
Snežana Botoučarova (BOTOUCHAROVA),
Stanislav Pavlovši (PAVLOVSKI),
Leh GARLICKI,
Havijer Borego Borego (BORREGO BORREGO),
Alvina Gujlimijan (GYULUMZAN),
Ljiljana MIJOVIĆ,
Egbert Mijer (MYJER),
Ján ŠIKUTA, *sudije*,

i Vinsent BERGER, *pravnik*,

Nakon većanja na zatvorenim sednicama 27. septembra 2006. godine i
23. maja 2007. godine,

Izriče sledeću presudu, usvojenu 23. maja 2007. godine:

POSTUPAK

1. Predmet je započet dvema predstavkama (br. 15809/02 i 25624/02) protiv Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Severne Irske koje su Sudu u skladu sa članom Article 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija) podnela dvojica britanskih državljana, g. Džerald O'Halaran (*Gerard O'Halloran*) i g. Idris Ričard Fransis (*Idris Richard Francis*) (u daljem tekstu: podnosioci predstavke), prvi 3. aprila 2002. godine, a drugi 15. novembra 2001. godine.

2. Podnosiocima predstavke, od kojih je jednom dodeljena pravna pomoć, zastupao je g. Dž. Uelč iz advokatske kancelarije „Liberti“ iz Londona. Ujedinjeno Kraljevstvo (u daljem tekstu: Država) zastupao je njen zastupnik, g. D. Valton, iz Ministarstva inostranih poslova i Komonvelta.

3. Gospodin O'Halaran je tvrdio da je bio osuđen isključivo ili uglavnom na osnovu izjave koju je bio primoran da da pod pretnjom izricanja kazne slične samom njegovom prekršaju. Gospodin Fransis se žalio da je primoravanjem da pruži dokaze o krivičnom delu za koje je bio

osumnjičen bilo povređen njegov imunitet od samooptuživanja. Obojica su se pozvala na član 6 stav 1 i stav 2 Konvencije.

4. Predstavke su dodeljene Četvrtom odeljenju Suda (Pravilo br. 52 st. 1 Poslovnika Suda); 26. oktobra 2004. godine predstavke su sjedinjene, a 25. oktobra 2005. godine proglašene prihvatljivima od strane veća Odeljenja u sledećem sastavu: Džosep Kasadeval, Nikolas Braca, Matti Mati Pelonpe, Stanislav Pavlovši, Leh Garlicki, Ljiljana Mijović, Ján Šikuta, sudije, i Majkl O'Bojl, sekretar Odeljenja. Veće je 11. aprila 2006. godine ustupilo nadležnost Velikom veću, a stranke se nisu usprotivile ustupanju nadležnosti (čl. 30 Konvencije i pravilo br. 72).

5. Sastav Velikog veća određen je u skladu sa odredbama člana 27 stava 2 i stava 3 Konvencije i pravila br. 24. Predsednički mandat Lucijusa Vildhabera prestao je 19. januara 2007. godine. Žan-Pol Kosta ga je zamenio u tom svojstvu i preuzeo predsedavanje Velikim većem u ovom predmetu (pravilo br. 9 st. 2). Lucijus Vildhaber i Mati Pelonpe nastavili su da učestvuju u Veću nakon isteka njihovih mandata, u skladu sa članom 23 stav 7 Konvencije i pravilom br. 24 stav 4.

6. Kako podnosioci predstavke tako i država su podneli opaske o suštini spora.

7. Javna rasprava održana je u Sudu u Strazburu 27. septembra 2006. godine (pravilo br. 59 st. 3), a u njoj su učestvovali:

(a) *u ime države*

g. D. VALTON,	<i>zastupnik,</i>
g. D. PERI,	<i>pravni zastupnik,</i>
gđa L. KLARK,	
g. M. MAGI,	
g. J. MUR,	<i>savetnici;</i>

(b) *u ime podnosilaca predstavke*

g. B. EMERSON,	<i>pravni zastupnik,</i>
g. J. UELČ,	<i>advokat,</i>
g. D. FRIDMAN,	<i>savetnik,</i>
g. G. O'HALORAN,	
g. I. FRANSIS,	<i>podnosioci predstavke.</i>

Sudu su se obratili g. Emerson i g. Peri, i odgovarali na pitanja koja su postavljale sudije.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

8. Podnosioci predstavki rođeni su 1933. i 1939. godine, a žive u Londonu i Pipersfildu.

A. G. O'Halloran (predstavka br. 15809/02)

9. Motorno vozilo (registarski broj T61 TBX) čiji je registrovani držalac podnosilac predstavke, je u 16:55 sati 7. aprila 2000. godine uhvatila kamera pri brzini od 69 milja na sat (m/s) na autoputu M11, na mestu gde je postojalo privremeno ograničenje brzine kretanja od 40 m/s.

10. Odeljenje za policijske kamere Policije grofovije Eseks je 17. aprila 2000. godine navelo sledeće u dopisu podnosiocu predstavke:

„Posedujemo fotografski dokaz da je vozač vozila s brojem T61 TBX prekršio ograničenje brzine kretanja ... Namera nam je da pokrenemo postupak protiv vozača za prekršaj nepridržavanja ograničenja brzine kretanja ... Vi ste navedeni kao vozač tog vozila u vreme navodnog prekršaja i imate zakonsku obavezu da postupite u skladu sa odredbama obaveštenja navedenog na strani 2. Moram da vas upozorim da ako propustite da ispunite ovaj zahtev u roku od 28 dana činite krivično delo kažnjivo kaznom sličnom onoj koja je određena za sam prekršaj – novčana kazna u iznosu do 1.000 GBP, kao i tri do šest kaznenih poena.“

11. U priloženom „Obaveštenju o nameri da se pokrene krivično gonjenje“, podnosilac predstavke je bio obavešten o postojanju namere da se pokrene postupak protiv vozača motornog vozila. Od njega je zatraženo da dostavi potpune podatke o imenu i prezimenu i adresi vozača koji je upravljao vozilom pomenutog datuma, ili da dostavi druge podatke koji su mu bili na raspolaganju a koji bi doveli do prepoznavanja vozača. I ovde je obavešten da propust da dostavi podatke predstavlja krivično delo prema članu 172. Zakona o drumskom saobraćaju iz 1988. godine.

12. Podnosilac predstavke je odgovorio i potvrdio da je on upravljao motornim vozilom pomenutog datuma.

13. Podnosilac predstavke je 27. marta 2001. godine pozvan u Sud opšte nadležnosti grofovije Nort Eseks i suđeno mu je zbog prekoračenja dozvoljene brzine kretanja. Pre glavne rasprave, podnosilac predstavke je tražio da se izuzme priznanje koje je dao kao odgovor na „Obaveštenje o nameri da se pokrene krivično gonjenje“, pri tom se pozivajući na čl. 76. i 78. Zakona o policijskim i krivičnim dokaznim sredstvima iz 1984. godine, posmatranog u vezi sa članom 6 Konvencije. Molba mu je odbijena u svetlu odluke Krunskog veća u predmetu *Braun protiv Stota* [2001] 2 WLR 817. Nakon toga se optužba oslanjala na fotografiju vozila i priznanje dobijeno kao odgovor na zahtev propisan članom 172. Podnosilac predstavke je

osuđen da plati kaznu od 100 GBP, naloženo mu je da plati 150 GBP za sudske troškove, i u vozačku dozvolu mu je uneto šest kaznenih poena.

14. Podnosilac predstavke je 11. aprila 2001. godine zatražio od suda opšte nadležnosti da se izjasni u vezi sa slučajem kako bi se pribavilo mišljenje Višeg suda:

„Da li bi u svetlu okolnosti slučaja priznanje da je vozač bio upravo traženi vozač trebalo da bude izuzeto prema odredbama čl. 76. i 78. Zakona o policijskim i krivičnim dokaznim sredstvima iz 1984. godine, uzimajući u obzir Zakon o ljudskim pravima i nedavne odluke Evropskog suda, budući da je on bio naveden da se samoopušta?“

15. Sekretar suda opšte nadležnosti je 23. aprila 2001. godine obavestio podnosioca predstavke da su sudije odbile da se izjasne o slučaju jer je o pitanju već bilo nedvosmisleno odlučilo Krunsko veće u pomenutom predmetu *Braun protiv Stota*, kao i Visoki sud u predmetu *Državni tužilac protiv gđe. Uilson* ([2001] EWHC Admin 198).

16. Molba podnosioca predstavke za sudske prispitivanje odluke suda opšte nadležnosti odbijena je 19. oktobra 2001. godine.

B. G. Fransis (predstavka br. 25624/02)

17. Motorno vozilo čiji je registrovani držalac podnosilac predstavke je 12. juna 2001. godine uhvatila kamera pri brzini od 49 milja na sat (m/s) u zoni gde je postojalo ograničenje brzine od 30 m/s.

18. Policija grofovije Sari je 19. juna 2001. godine poslala podnosiocu predstavke sledeće „Obaveštenje o nameri da se pokrene krivično gonjenje“:

„Prema članu 1. Zakona o prekršajima u drumskom saobraćaju iz 1988. godine, obaveštavam Vas da razmatramo mogućnost pokretanja postupka protiv vozača motornog vozila marke Alvis sa brojem EYX 622 ...

Tvrđnju podržavaju snimljeni fotografski/videografski dokazi. Vi ste u vreme navodnog prekršaja bili registrovani vlasnik/držalac/vozač ili korisnik pomenutog vozila, i pod obavezom ste da dostavite puno ime i prezime i adresu vozača vozila u navedeno vreme i na navedenom mestu. Prema članu 172. Zakona o drumskom saobraćaju obavezni ste da navedene podatke dostavite u roku od najviše 28 dana od prijema ovog obaveštenja. Propustom da dostavite ove podatke činite sebe podložnim mogućnosti krivičnog gonjenja. Ako budete osuđeni za propust da dostavite tražene podatke može Vam biti izrečena kazna slična onoj koja je određena za sam prekršaj – novčana kazna, kao kazneni poeni.“

19. Podnosilac predstavke je 17. jula 2001. godine poslao dopis Policiji grofovije Sari u kojem se pozvao na pravo ćutanja i imunitet od samoopuštivanja.

20. Policija grofovije Sari je 18. jula 2001. godine obavestila podnosioca predstavke da je u žalbenom postupku u navedenom predmetu *Braun protiv Stota* iznet stav da pomenuta prava nisu prekršena članom 172.

21. Podnosilac predstavke je odbio da dostavi tražene podatke.

22. Podnosilac predstavke je 28. avgusta 2001. godine pozvan pred sud opšte nadležnosti u vezi sa propustom da postupi u skladu s članom 172(3) Zakona o drumskom saobraćaju iz 1988. godine. Dobio je odlaganje postupka.

23. Sud opšte nadležnosti je 9. novembra 2001. godine dodatno odložio postupak, kako se čini, u vezi sa postupkom podnosioca predstavke u vezi sa podnošenjem predstavke u Strazburu. Podnosilac predstavke je poslao dopis sudu 15. novembra 2001, oslanjajući se na član 6 stav 1 i stav 2 Konvencije.

24. Sud opšte nadležnosti je 8. februara 2002. godine poništio odlaganje i zakazao glavnu raspravu za 15. april 2002. godine, kada je podnosilac predstavke osuđen da plati kaznu u iznosu od 750 GBP, sa dodatnih 250 GBP sudskih troškova, i dodeljena su mu tri kaznena poena. Podnosilac tvrdi da je kazna bila znatno oštrija od one koja bi mu bila izrečena da se bio izjasnio krivim za prekršaj prekoračenja brzine.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Propisi o drumskom saobraćaju

25. Članom 172. Zakona o drumskom saobraćaju iz 1988. godine (u daljem tekstu: Zakon iz 1988. godine) propisana je obaveza dostavljanja podataka o vozaču vozila u određenim okolnostima. Stav (1) bavi se prekršajima za koje se primenjuju odredbe tog člana. Ti prekršaji su između ostalog parkiranje na biciklističkoj stazi (član 21. Zakona iz 1988. godine) izazivanje smrtnog ishoda opasnom vožnjom (član 1.), prekršaji u vezi sa nizom drugih odredaba, uključujući prekoračenje dozvoljene brzine, i ubistvo iz nehata od strane vozača motornog vozila.

Prema stavu 2:

„U slučajevima kada se vozač vozila smatra krivim za prekršaj na koji se odnosi ovaj član –

(a) lice koje drži vozilo je dužno da na zahtev dostavi podatke o istovetnosti vozača koje od njega može da zatraži viši policijski službenik ili drugo lice u njegovo ime, i

(b) svako drugo lice je dužno da na zahtev kako je gore pomenuto dostavi bilo kakve podatke kojima raspolaže a koji mogu da dovedu do određivanja istovetnosti vozača.“

Prema stavu 3:

„U zavisnosti od sledećih odredaba, lice koje propusti da ispuni uslov propisan stavom 2 u gornjem tekstu smatra se krivim za izvršenje krivičnog dela.“

Prema stavu 4:

„Lice se neće smatrati krivim za izvršenje krivičnog dela u skladu sa tačkom (a) stava (2) u gornjem tekstu ukoliko dokaže da nije znalo, i nije uz razuman stepen pažnje moglo da ustanovi, ko je bio vozač vozila.“

26. Licu koje je osuđeno u vezi sa delom iz stava 3 može biti oduzeta vozačka dozvola ili mu biti dodeljena tri kaznena poena; takođe mu može biti izrečena novčana kazna do trećeg nivoa na standardnoj lestvici, to jest do 1.000 GBP.

27. Prema članu 12(1) Zakona o prekršajima u drumskom saobraćaju iz 1988. godine, prilikom suđenja po skraćenom postupku za odgovarajuće prekršaje, uključujući prekoračenje dozvoljene brzine kretanja, pismena i potpisana izjava optuženog u skladu sa članom 172(2) Zakona iz 1988. godine da je tom prilikom on bio vozač vozila može biti prihvaćena kao dokaz o toj činjenici.

B. Zakon o policijskim i krivičnim dokaznim sredstvima iz 1984. godine

28. Prema članu 76:

„(1) U bilo kom postupku priznanje okrivljenog može se koristiti kao dokaz protiv njega u meri u kojoj je primenljivo na bilo koje sporno pitanje u postupku, i ukoliko nije izuzeto od strane suda u vezi s ovim članom;

(2) Ukoliko u bilo kom postupku u kome optužba predloži kao dokaz priznanje okrivljenog sudu bude predloženo da je priznanje bilo ili moglo biti pribavljeno –

(a) vršenjem pritiska na lice koje je dalo priznanje; ili

(b) kao posledica bilo čega što je rečeno ili učinjeno za koje je u okolnostima koje su tada postojale bilo verovatno da će učiniti nepozdanim bilo kakvo priznanje koje bi takvo lice učinilo kao posledica tih okolnosti,

sud neće dozvoliti da se to priznanje koristi kao dokaz protiv njega, osim u slučaju da optužba dokaže sudu izvan svake razumne sumnje da priznanje (bez obzira na to da li je istinito ili nije) nije bilo pribavljeno na gore pomenut način.

...“

29. Prema članu 78(1):

„U bilo kakvom postupku sud ima pravo da odbije izvođenje dokaza na koji se oslanja optužba ukoliko se sudu učini da bi, uzimajući u obzir sve okolnosti, uključujući i okolnosti u kojima je dokaz pribavljen, prihvatanje dokaza imalo tako štetan uticaj na pravičnost postupka da sud ne bi trebalo da prihvati takav dokaz.“

C. Relevantna domaća sudska praksa

30. U pomenutom predmetu *Braun protiv Stota*, Krunsko veće je razmatralo slučaj žene koja je uhapšena zbog krađe u prodavnici u blizini motornog vozila za koje se činilo da je njeno. Izvršen je alko-test i ustanovljeno je da je bila pod uticajem alkohola. U cilju određivanja da li je ona bila kriva za prekršaj vožnje pod uticajem alkohola (protivno članu 5. Zakona iz 1988. godine), policija joj je dostavila obaveštenje u skladu sa članom 172. Javni tužilac je pokušao da njenu izjavu da jeste vozila automobil iskoristi kao osnov za optužbu da je vozila pod uticajem alkohola. Visoki sud pravde je usvojio žalbu okrivljene, nalazeći da optužba nije mogla da upotrebi kao dokaz priznanje koje je bila primorana da učini.

31. Javni tužilac je uložio žalbu, a Krunsko veće je odredilo da korišćenjem priznanja nisu bili prekršeni uslovi određeni članom 6 Konvencije. Lord Bingam od Kornhila je između ostalog naveo u vodećoj presudi:

„Veliki broj smrtnih slučajeva i povreda u drmskom saobraćaju izazvanih pogrešnom upotrebnom motornih vozila je veoma ozbiljan zajednički problem gotovo svih razvijenih društava. Potreba da se taj problem reši na delotvoran način, u korist građana, ne može se dovoditi u sumnju. Između ostalih načina na koje su demokratska društva pokušala da ga reše nalazi se i podvrgavanje motornih vozila režimu zakonskog uređivanja kao i osiguravanje sprovođenja zakona tako što se identifikuju, gone i kažnjavaju prekršioci. Dokumentacija ... koliko god da je nekompletna, otkriva različite odgovore na problem sprovođenja propisa. U nekim pravnim sistemima (Španija, Belgija i Francuska, na primer) vozačem koji je odgovoran za manje saobraćajne prekršaje smatra se registrovani vlasnik, osim ako ne dokaže da je drugo lice upravljalo vozilom u vreme prekršaja, ili pak ne ustanovi drugi osnov za oslobođenje od optužbe. Budući da postoji jasan javni interes za sprovođenjem propisa o drmskom saobraćaju, ključno pitanje u ovom slučaju je da li član 172. predstavlja nesrazmernu meru, ili meru koja potkopava pravo vozača na pravično suđenje, ako se optužba na suđenju oslanja na priznanje optuženog da je on bio vozač.

Što se mene tiče, ja ne smatram da član 172, ukoliko je valjano primenjen, predstavlja nesrazmernu reakciju na ovaj ozbiljan društveni problem, niti mislim da bi u ovom slučaju oslanjanjem na priznanje tužene stranke bilo potkopano njeno pravo na pravično suđenje. Do tog zaključka sam došao iz nekoliko razloga.

1. Članom 172. predviđeno je postavljanje jednog jedinog, i to jednostavnog, pitanja. Samim odgovorom na njega osumnjičeni ne može da se samooptuži, budući da bez postojanja dodatnih elemenata samo upravljanje motornim vozilom ne predstavlja nikakav prekršaj. Priznanjem da je upravljano vozilom može se, naravno, kao što je ovde i slučaj, pribaviti dokaz koje je neophodan za osudu, ali ovom odredbom nije predviđeno dugotrajno ispitivanje o činjenicama za koje se smatra da vode krivičnim delima, kao što je sa pravom smatrano nepoželjnim u predmetu *Saunders*, a kazna za odbijanje da se odgovori na pitanje predviđena pomenutim članom je blaga, i nije kazna zatvorom. U ovom slučaju nema ni pomena o nezakonitoj prisili ili pristiscima kakvi bi mogli da dovedu do nepouzdatih priznanja pa time i doprinesu pogrešnoj presudi, a ukoliko je bilo dokaza o takvom ponašanju, sudeći sudija bi imao sasvim dovoljna ovlašćenja da izuzme dokaz o priznanju.

2. Mada je Visoki sud imao pravo da pravi razliku ... između davanja odgovora po članu 172. i izvođenja materijalnih dokaza, i za to imao ovlašćenje Evropskog suda u predmetu *Saunders*, po mom mišljenju s ovim razlikovanjem ne bi trebalo ići predaleko. Istina je da bi odgovor tužene strane, bilo da je bio usmen ili pismen, stvorio novi dokaz, koji nije postojao pre nego što se ona oglasila. Nasuprot tome, treba priznati, procenat alkohola u njenoj krvi je predstavljao činjenicu koja je postojala pre nego što je dunula u spravu za alkotest. Međutim, sama svrha zahteva da dune u tu spravu (pod pretnjom krivične sankcije ako bi odbila) bila je da bi se došlo do dokaza koji nije postojao sve dok ona to nije učinila, a nalaz alkotesta pribavljen na takav način bi u svim okolnostima, osim izuzetnih, bio dovoljan da obezbedi osudu vozača za prekršaj ... Nije lako razumeti zašto bi zahtev da se odgovori na pitanje bio neprikladan, a zahtev da se građanin podvrgne alkotestu to ne bi bio. Pa ipak, zahtev da se tužena stranka podvrgne alkotestu ovde nije kritikovan.

3. Svi oni koji poseduju ili voze motorno vozilo znaju da su obavezni da poštuju saobraćajne propise. Ti propisi su uvedeni ne zato što je posedovanje ili upravljanje motornim vozilima povlastica ili milost koje daje Država, već zato što je shvaćeno da posedovanje i korišćenje motornih vozila (slično, na primer, posedovanju i upotrebi vatrenog oružja ...) potencijalno može da dovede do ozbiljnog povređivanja. Istina je da je odredbom člana 172(2)(b) dozvoljeno da pitanje bude postavljeno „bilo kom drugom licu“ za koga, ukoliko nije vlasnik ili vozač, se ne bi moralo tvrditi da je implicitno prihvatilo režim saobraćajnih propisa, ali neko ko nije ni vlasnik ni vozač, bilo kakav da je odgovor koji bi dao, se ne bi samooptužio. Ukoliko bi se čovek pitao da li član 172. predstavlja nesrazmeran zakonski odgovor na problem održavanja bezbednosti na drumovima, da li je ravnoteža između interesa zajednice i interesa pojedinca uspostavljena na način koji previše ide na štetu pojedinca, da li bi se izvođenjem takvog dokaza prekršilo osnovno ljudsko pravo tužene stranke, osetio bih se obaveznim da dam određene odgovore. Ako je ovaj argument dobar, onda je on dostupan građanima Britanije još od 1966. godine, ali, koliko je meni poznato, do sada niko u ovoj zemlji nije ovaj propis proglasio nepravičnim.“

Odluku je usvojio Visoki sud Engleske u gore pomenutom predmetu *Državni tužilac protiv gđe. Uilson*.

PRAVO

NAVODNA POVREDA ČLANA 6 STAVA 1 I STAVA 2 KONVENCIJE

32. Podnosioci predstavke su se žalili da su bili izloženi prisili da bi dali samooptužujući dokaz, što je predstavljalo kršenje prava da čute i imuniteta od samooptuživanja. U meri u kojoj se to odnosi na ovaj slučaj, članom 6 Konvencije je određeno kako sledi:

„1. Svako, prilikom odlučivanja o ... krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu ... raspravu ... pred ... sudom ...

2. Svako ko je optužen za krivično delo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona.“

A. Primenljivost člana 6 stava 1 Konvencije

33. Podnosioci predstavke su tvrdili da je odredba člana 6 stava 1 u vezi sa krivičnim pravom bila primenljiva na njihov slučaj jer su obojica bili primili „Obaveštenje o nameri da se pokrene krivično gonjenje“, obojici su bile izrečene novčane kazne, g. O'Halloranu zbog prekoračenje dozvoljene brzine kretanja, a g. Fransisu zbog odbijanja da navede ime vozača tokom sporne situacije.

34. Država nije navela da član 6 stav 1 nije bio primenljiv na slučajeve.

35. Sud nalazi da su podnosioci predstavki bili „značajno pogođeni“ „Obaveštenjima o nameri da se pokrene krivično gonjenje“ koja su bili primili, budući da su bili „optuženi“ za prekršaje u vezi sa prebrzom vožnjom u okviru nezavisnog značenja tog pojma u članu 6 Konvencije (vidi predmete *Serves v. France*, 20. oktobra 1997. g, stav 42, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VI). U svakom slučaju, član 6 Konvencije može se primeniti na slučajeve primoravanja da se pruže dokazi čak i kada ne postoji nikakav drugi postupak, ili kada je podnosilac predstavke oslobođen optužbe u osnovnom postupku (vidi predmete *Funke v. France*, 25. februara 1993. g, st. 39 i 40, Series A no. 256-A, i *Heaney and McGuinness v. Ireland*, br. 34720/97, st. 43-45, ECHR 2000-XII).

36. Sud prihvata da je u ovom slučaju član 6 primenljiv.

B. Ispunjenje zahteva člana 6 stava 1 Konvencije

1. Izjave stranaka

37. Država je izjavila da imunitet od samooptuživanja i pravo na ćutanje nisu apsolutni i se njihova primena može ograničiti ispunjavanjem drugih opravdanih ciljeva u javnom interesu. Pored predmeta koji su se ticali prava na ćutanje (vidi, na primer, *Saunders v. the United Kingdom*, 17. decembra 1996. g, stav 62, *Reports* 1996-VI), Država je pomenula i ograničenja pristupa sudu (vidi, na primer, *Ashingdane v. the United Kingdom*, 28. maja 1985. g, stav 58, Series A no. 93), sudsku praksu kojom je prikazano da je u određenim okolnostima Državama ugovornicama dozvoljeno da preokrenu teret dokazivanja određenih pitanja, pod uslovom da se time ne remeti pravična ravnoteža između interesa pojedinca i opštih interesa zajednice (vidi, na primer, *Salabiaku v. France*, 7. oktobra 1988. g, stav 28, Series A no. 141-A), prihvatljiva ograničenja prava odbrane u slučajevima po jednakosti oružja (vidi predmete *Fitt v. the United Kingdom* [GC], no. 29777/96, stav 45, ECHR 2000-II), i ispitivanje svedoka (vidi predmete *S.N. v. Sweden*, no. 34209/96, stav 47, ECHR 2002-V), kao i opšte načelo da je uređivanje prihvatljivosti dokaza prvenstveno stvar domaćeg prava, što obuhvata i inkriminišuće dokaze (vidi, na primer, *Khan v. the United Kingdom*, no. 35394/97, stav 38, ECHR 2000-V).

38. Država je tvrdila da je ovlašćenje dato članom 172. Zakona o drumskom saobraćaju iz 1988. godine (u daljem tekstu: Zakon iz 1998. godine) da se pribavi odgovor na pitanje ko je upravljao vozilom u vreme kada je izvršen navodni saobraćajni prekršaj, i da se taj odgovor koristi kao dokaz u sudskom postupku, ili pak da se krivično goni lice koje je propustilo da dostavi podatke, u saglasnosti sa članom 6. Njen stav je bio da su postojali veoma dobri razlozi zašto bi vlasnik bio obavezan da imenuje vozača: Cilj (sankcionisanja) saobraćajnih prekršaja je odvrćanje od opasnog ponašanja koje ugrožava građane, a odvrćanje zavisi od delotvornog sprovođenja zakona (istraživanjima je pokazano da je upotrebom kamera koje snimaju prekršaje i drugih sredstava smanjen broj sudara do 28%), ne postoji očigledna opšte delotvorna alternativa ovlašćenjima sadržanim u članu 172, a bez takvog bi ovlašćenja bilo nemoguće efikasno istražiti i goniti počinioc saobraćajnih prekršaja, a činjenica da je neko vozač motornog vozila nije sama po sebi inkriminišuća. Član 172. takođe ne predstavlja kršenje pretpostavke nevinosti, budući da je ukupan teret dokazivanja ipak na optužbi. Tom odredbom je omogućeno postavljanje jednog jedinog pitanja u posebnim okolnostima, a uobičajene mere zaštite od korišćenja nepouzdatih dokaza ili dokaza pribavljenih na nezakonit način ostaju na snazi, dok je najviša moguća sankcija novčana kazna u iznosu od 1.000 GBP.

39. Država je iznela stav da korišćenje člana 172. ima manji uticaj na vozače nego pretpostavljene alternative kao što su izvlačenje negativnih zaključaka iz propusta registrovanog držaoca (vozila) da dostavi ime vozača kada je u obavezi da to učini, ili zakonom propisana prepostavka činjenice da registrovani vozač i jeste vozač u trenutku događaja, osim ukoliko je u stanju da pokaže drugačije. Država je takođe iznela stav da sama činjenica da bi drugim zakonskim tehnikama uglavnom moglo da se dođe do istog rezultata vodila prema pitanju srazmernosti, a ne apsolutne prirode prava na koja se oslanjaju podnosioci predstavke u slučajevima neposredne prisile – predstavljala sporno pitanje u ovom predmetu.

40. Podnosioci predstavke su izneli stav da ozbiljan problem izazvan pogrešnom upotrebom motornih vozila nije dovoljan da opravda sistem prisile kojim je ugašena suština prava zagaranтовanih članom 6. Relativno blage kazne nisu bili relevantne za prava zagaranтовana članom 6, uključujući i imunitet od samooptuživanja i pravo na ćutanje, primenjena na sve moguće oblike krivičnih postupaka. Podnosioci su osporili stav da ne postoji nikakva očigledna alternativa, tvrdeći da bi se isti cilj ispunio i korišćenjem metoda posredne prisile, ili pak korišćenjem inkriminišućih podataka pribavljenih na prisilan način van konteksta samog krivičnog postupka. Izneli su stav da nije bilo moguće prisiliti stvarno ili potencijalno optuženo lice, uz pretnju kazne, da dostavi podatke koje je samo to lice bilo u stanju da dostavi a koje ne bi bilo moguće pribaviti iz isprava ili

materijalnih dokaza nezavisno od volje tog lica. Optužba je u obavezi da dokaže svoj slučaj bez oslanjanja na prisilu i protivno volji optuženog.

41. Podnosioci predstavke su izneli stav da postojanje drugih zakonskih tehnika koje dovode do istih ili sličnih rezultata ali na način koji manje krši prava optuženog (izvlačenje negativnih zaključaka iz propusta da se odgovori na pitanja, ili uspostavljanje zakonom propisane pretpostavke činjenice da registrovani vozač i jeste vozač u trenutku događaja, osim ukoliko je u stanju da pokaže drugačije) potvrđuje da postojeći režim nije nužan u demokratskom društvu.

42. Podnosioci su primetili da je u pomenutim predmetima *Saunders i Heaney and McGuinness* stav Suda bio da se nije moglo pozvati na javni interes da bi se opravdalo korišćenje odgovora pribavljenih korišćenjem prisile. Odbacili su tvrdnje Države da je u odredbama Zakona o policijskim sredstvima i krivičnim dokazima iz 1984. godine postojala bila kakva zaštita od korišćenja takvih dokaza, budući da po članovima 76. i 78. tog zakona dokazi pribavljeni u skladu sa zakonom nisu mogli da budu izuzeti. Budući da je podnosiocima predstavke pretilo krivično gonjenje u trenutku primene neposredne prisile, a ne puko postavljanje pitanja u skladu sa odredbama prekršajnih propisa, stoji da su postojale povrede kako člana 6 stava 1 tako i člana 6 stava 2 Konvencije.

2. Sudska procena činjenica

(a) Uvod

43. Kao prvo Sud primećuje da su podnosioci predstavke bili u drugačijim činjeničnim situacijama. G. O'Halloran je bio prihvatio da je on bio vozač tokom spornog događaja, i pokušao, neuspešno, da izuzme dokaz na suđenju. Osuđen je za prekoračenje dozvoljene brzine kretanja. G. Francis je odbio da dâ ime vozača u vreme i na mestu koje su pomenuti u „Obaveštenju o nameri da se pokrene krivično gonjenje“, i osuđen je zbog tog odbijanja. Na prvi pogled je slučaj g. O'Hallorana sličan onom u pomenutom predmetu *Saunders*, kada se podnosilac predstavke žalio na korišćenje u krivičnom postupku dokaza za koje je tvrdio da su bili pribavljeni povredom člana 6. S druge strane, čini se da je slučaj g. Francis a sličniji onima u pomenutom predmetu *Funke*, u *J.B. v. Switzerland* (no. 31827/96, ECHR 2001-III), u predmetu *Heaney and McGuinness* (navedeno gore), i predmetu *Shannon v. the United Kingdom*, (no. 6563/03, 4. oktobra 2005. godine), u kojima su podnosiocima predstavki bile izrečene novčane kazne zbog toga što nisu bili dostavili podatke, a u kojima je Sud razmotrio samo novčane kazne, bez uzimanja u obzir postojanja ili ishoda bilo kakvih temeljnih postupaka.

44. Međutim, u svakom od slučajeva je glavno pitanje da li je prisiljavanje lica optuženog za prebrzu vožnju prema članu 172. Zakona iz

1998. godine da daje izjave koje ga inkriminišu, ili koje bi mogle da vode njegovoj inkriminaciji, u skladu sa članom 6 Konvencije. Koliko god je to moguće, Sud će razmatrati dva slučaja zajedno.

(b) Praksa Suda

45. U predmetu *Funke*, podnosilac predstavke osuđen je zbog propusta da dostavi „hartije i isprave ... u vezi sa poslovima koji su od interesa [carinskoj] službi“ koja je verovala da te hartije i isprave moraju da postoje (član 65. Zakona o carini). Sud je odredio da je pokušajem da se prisili sâm podnosilac predstavke da dostavi dokaze o prekršajima koje je navodno bio počinio prekršeno njego pravo da čuti i da ne doprinese samooptuživanju (*Funke*, st. 44). Sud se nije dalje oglašavao u vezi sa prirodom prava na ćutanje i da se ne doprinese samooptuživanju.

46. Predmet *John Murray v. the United Kingdom* (8. februara 1996, *Reports* 1996-I) ticao se između ostalog izvlačenja zaključaka iz ćutanja lica tokom ispitivanja i suđenja. Sud je utvrdio da nije bilo sumnje da su „pravo ćutanja tokom policijskog ispitivanja i imunitet od samooptuživanja opšte priznate međunarodne norme koje su u samoj srži pojma pravičnog postupka po članu 6 ... Obezbeđujući za optuženog zaštitu od nezakonite prisile od strane vlasti, ovi imuniteti doprinose izbegavanju sudskih zabluda i obezbeđivanju ciljeva člana 6“ (vidi predmete *John Murray*, navedeno gore, st. 45). Sud je primetio dve suprotnosti. S jedne strane, bilo je samo po sebi jasno da nije u skladu s imunitetima zasnovati osuđujuću presudu isključivo ili uglavnom na ćutanju optuženog ili na njegovom odbijanju da odgovori na pitanje ili da svedoči. S druge strane, imuniteti bi mogli, i ne bi trebalo, da spreče da ćutanje optuženog bude uzeto u obzir u situacijama u kojima je očigledno bilo potrebno neko objašnjenje. Zaključak je bio da „pravo ćutanja“ nije apsolutno (*ibid.*, st. 47). Razmatrajući stepen prisile u slučaju, Sud je primetio da ćutanje podnosioca predstavke ne predstavlja krivično delo ili uvredu suda, i da se ćutanje samo po sebi ne bi smelo smatrati dokazom o krivici (*ibid.*, st. 48). Sud je time razlučio slučaj od predmeta *Funke*, u kome je stepen prisile u suštini „poništió samu suštinu imuniteta od samooptuživanja“ (*ibid.*, st. 49).

47. Predmet *Saunders* odnosio se na upotrebu u krivičnom postupku protiv podnosioca predstavke izjava pribavljenih prema zakonskoj obavezi po Zakonu o trgovačkim društvima iz 1985. godine. Domaćim propisima su službenici firme obavezani da omoguće uvid u knjige i isprave, da budu u prisustvu inspektora, i da im pomažu u njihovim istražnim radnjama, uz pretnju novčanom kaznom ili zatvorskom kaznom u trajanju od dve godine. Sud se pozvao na predmete *John Murray* i *Funke*, i našao da se imunitet od samooptuživanja ticao pre svega poštovanja volje optuženog lica da čuti. Taj imunitet se nije odnosio na upotrebu u krivičnom postupku materijala koji mogu da budu pribavljeni od optuženog korišćenjem službenih ovlašćenja, ali koji postoje bez obzira na volju optuženog, kao što su uzorci

daha, krvi i mokraće. Sud je izneo stav da bi pitanje da li korišćenje od strane optužbe izjava koje su inspektori prisilno pribavili od podnosioca predstavke svodilo na neopravdano kršenje prava „trebalo razmotriti u svetlu svih okolnosti slučaja“: posebno, trebalo je razmotriti da li je podnosilac predstavke bio izložen prisili da bi se pribavio dokaz, i da li su korišćenjem takvog dokaza kršena osnovna načela pravičnog postupka po članu 6 stav 1 (vidi predmet *Saunders*, navedeno gore, st. 67 i 69).

48. Podnosilac predstavke u predmetu *Serves* (naveden gore) pozvan je kao svedok u postupku u kome je prvobitno bio optuženik, mada su na dan uručivanja poziva i tokom postupka koji je sledio relevantne faze istrage bile proglašene ništavim. On je odbio da se zakune pred sudom kao svedok po Zakonu o krivičnom postupku iz razloga što bi dokazi koje bi možda morao da iznosi pred istražnim sudijom bili samooptužujući. Sud je prihvatio stav da da bi bilo prihvatljivo da podnosilac predstavke odbije da odgovara na pitanja sudije koja bi ga verovatno vodila u pravcu samooptužujućih dokaza, ali je u vezi sa činjenicama naveo da je novčana kazna u predmetu izrečena kako bi se obezbedilo da izjave budu istinite, a ne da bi se svedok naterao da svedoči. Shodno tome, novčane kazne su bile izrečene pre nego što se opasnost od samooptuživanja uopšte bila pojavila (vidi predmet *Serves*, navedeno gore, st. 43-47).

49. U pomenutom predmetu *Heaney and McGuinness*, podnosioci predstavke, koji su bili uhapšeni u vezi sa postavljanjem bombe, odbili su da odgovore na pitanja prema posebnim propisima prema kojima je građanin dužan da pruži potpun iskaz o svom kretanju i postupanju tokom određenog perioda. Na suđenju za glavno krivično delo su oslobođeni optužbe, ali su im izrečene zatvorske kazne zbog odbijanja da daju iskaz o svom kretanju. Nakon pregledanja sudske prakse i nalaženja da su član 6 stav 1 i stav 2 primenjivi, Sud je prihvatio da pravo na ćutanje i imunitet od samooptuživanja nisu apsolutna prava. Nakon razmatranja raznih procesnih zaštita koje postoje, Sud je našao da je „stepen prisile“ primenjene nad podnosiocima predstavke, to jest osuda i zatvorske kazne zbog odbijanja da daju „potpun iskaz o [svom] kretanju i postupanju tokom bilo kog određenog perioda i o svim podacima koje su posedovali u vezi s izvršenjem ili namerom da se izvrše [određena krivična dela]“, „u suštini poništio samu suštinu njihovog imuniteta od samooptuživanja i prava da ćute“. Sud je nakon toga izneo stav da pitanja bezbednosti i javnog reda na koja se bila oslonila Država nisu mogla da opravdaju odredbu (vidi predmete *Heaney and McGuinness*, navedeno gore, st. 47-58, uz upućivanje i na stav 24).

50. Podnosiocu predstavke u predmetu *Weh v. Austria* (br. 38544/97, 8. aprila 2004. godine) izrečena je novčana kazna zbog davanja netačnih podataka u vezi sa zahtevom oblasnih vlasti po Zakonu o motornim vozilima da navede ime i adresu vozača svog automobila određenog datuma. Već je bio započet postupak protiv nepoznatih počinilaca. Sud je

odbio da se osloni na ranije slučajeve *P., R. and H.* (v. *Austria*, br. 15135/89, 15136/89 i 15137/89, Odluka Komisije od 5. septembra 1989. godine, Decisions and Reports 62, str. 319), i primetio da je od podnosioca predstavke traženo samo da navede jednostavnu činjenicu – ko je bio vozio njegovo automobil – koja sama po sebi nije bila samooptužujuća. Sud je ustanovio da u tom predmetu nije postajala veza između krivičnog postupka koji je bio započet protiv N.N. lica, i postupka u kojem je podnosiocu predstavke bila izrečena novčana kazna zbog davanja netačnih podataka (vidi predmet *Weh*, u gornjem tekstu, st. 32-56).

51. U pomenutom predmetu *Shannon* posnosilac predstavke je bio obavezan da iznese podatke istražitelju o krađi i knjigovodstvenim zloupotrebama po Naredbi (za Severnu Irsku) o imovini stečenoj izvršenjem krivičnih dela iz 1996. godine. Podnosilac se nije pojavio na ispitivanju i bio je novčano kažnjen. Mada je podnosilac predstavke oslobođen optužbe u glavnom postupku protiv njega u vezi sa računovodstvenim prevarama i zaverom u cilju prevare koji se ticao istih podataka, Sud je zaključio da je podnosilac predstavke imao pravo da se žali na kršenje svog imuniteta od samooptuživanja. Kao opravdanje za mere prisile, Sud je primetio da sve mere prisile ne dovode do zaključka da postoji neopravdano kršenje imuniteta od samooptuživanja. Sud je našao da niti bezbednosni kontekst niti postojeća procesna zaštita nisu mogli da opravdaju mere u tom slučaju (vidi predmet *Shannon*, pomenut u gornjem tekstu, st. 26-40).

52. Predmet *Jalloh v. Germany* ([GC], no. 54810/00, ECHR 2006-IX) odnosio se na korišćenje dokaza u obliku droge koje je progutao podnosilac predstavke, a koja je pribavljena prisilnim davanjem sredstava za izbacivanje. Sud se o pravu na ćutanje i imunitetu od samooptuživanja oglasio na sledeći način:

„94. ... Mada je članom 6 zajemčeno pravo na pravično suđenje, tom odredbom nisu određena nikakva pravila o prihvatljivosti dokaza kao takvih, što je prvenstveno uređeno domaćim zakonima (vidi predmete *Schenk v. Switzerland*, 12. jula 1988. g, st. 45-46, Series A no. 140, i *Teixeira de Castro v. Portugal*, 9. juna 1998. g, st. 34, Reports 1998-IV).

...

100. Što se tiče dokaza pribavljenih kršenjem prava na ćutanje i imuniteta od samooptuživanja, Sud primećuje da su u pitanju opšte prihvaćene međunarodne norme koje su u samoj srži pojma pravičnog postupka po članu 6. Razlog za njihovo postojanje je između ostalog zaštita optuženog od nezakonite prisile od strane vlasti, time doprinoseći izbegavanju pogrešnih presuda kao i ispunjavanju ciljeva člana 6. Imunitet od samooptuživanja, posebno, pretpostavlja da u krivičnom predmetu optužba pokušava da dokaže svoj slučaj protiv optuženog bez korišćenja dokaza pribavljenih korišćenjem metoda prisile ili pritisaka, protivno volji optuženog lica (vidi, između ostalog, *Saunders*, navedeno gore, st. 68; *Heaney and McGuinness*, navedeno gore, st. 40; *J.B. v. Switzerland*, no. 31827/96, st. 64, ECHR 2001-III; i *Allan v. the United Kingdom*, no. 48539/99, stav 44, [ECHR 2002-IX]).

101. Posmatrajući da li je postupkom ugašena sama suština imuniteta od samooptuživanja, Sud će posebno razmotriti sledeće elemente: prirodu i stepen prisile, postojanje bilo kakvih relevantnih zaštitnih mera u postupcima, i korišćenje svih materijala pribavljenih na taj način (vidi, na primer, predmete *Tirado Ortiz and Lozano Martin v. Spain* (dec.), No. 43486/98, ECHR 1999-V; *Heaney and McGuinness*, , st. 51-55; i *Allan*, navedeno gore, st. 44).

102. Međutim, ustaljen stav Suda je da se imunitet od samooptuživanja uglavnom odnosi na volju optuženog lica da čuti. Kako se uobičajeno tumači u pravnim sistemima država ugovornica Konvencije i drugim, imunitet ne obuhvata i upotrebu u krivičnom postupku materijala koji mogu biti pribavljeni od optuženog korišćenjem prisile ali čije postojanje nije zavisno od volje osumnjičenog ...

113. Stav Suda je da bi se moglo smatrati da sporni dokazi u osom slučaju – droga sakrivena u telu podnosioca predstavke koja je pribavljena prisilnim korišćenjem sredstava za izbacivanje, spadaju u kategoriju materijala čije je postojanje nezavisno od volje osumnjičenog, a čije korišćenje u krivičnom postupku uglavnom nije zabranjeno. Međutim, po određenim elementima se ovaj slučaj razlikuje od primera navedenih u predmetu *Saunders*. Kao prvo, kao i u vezi sa osporenim merama u predmetima *Funke i J.B. v. Switzerland*, sredstva za izbacivanje su iskorišćena da bi se došlo do materijalnih dokaza, protivno volji podnosioca predstavke. Nasuprot tome, telesni materijali navedeni u predmetu *Saunders* bili su materijali pribavljeni na prisilan način za svrhe forenzičkih ispitivanja čiji je cilj otkrivanje, na primer, prisustva alkohola ili narkotika.

114. Drugo, stepen upotrebe sile u ovom slučaju znatno se razlikuje od stepena prisile koje je obično potrebna da se pribave materijali navedeni u predmetu *Saunders*. Da bi se ti materijali pribavili, od optuženog se traži da pasivno pretrpi neznatno kršenje svog fizičkog integriteta (na primer u pogledu uzimanja uzoraka krvi ili kose, ili telesnih tkiva). Čak i kada se zahteva aktivno učesće optuženog, iz predmeta *Saunders* se može videti da se to obično odnosi na materijale koji su proizvod normalnog funkcionisanja tela (kao što su na primer uzorci daha, mokraće ili glasa). Nasuprot tome, prisiljavanje podnosioca predstavke u ovom slučaju da povрати dokaze zahtevalo je nasilno ubacivanje creva kroz nos i primenu određenog hemijskog sredstva da bi se izazvala patološka reakcija u njegovom telu. Kao što je već rečeno, ovaj postupak nije bio bez opasnosti za zdravlje podnosioca predstavke.

115. Treće, dokaz je u ovom slučaju pribavljen korišćenjem postupka kojim je prekršen član 3. Postupak korišćen u slučaju podnosioca predstavke znatno se razlikuje od onoga koji se koristi za pribavljanje na primer uzorka daha ili krvi. Postupci ove vrste nikada, osim u izuzetnim slučajevima, ne dostižu minimalan stepen okrutnosti da bi mogli da predstavljaju kršenje člana 3. Štaviše, mada predstavljaju ometanje prava osumnjičenog na poštovanje privatnog života, ovi postupci su u celini opravdani članom 8 stav 2 kao neophodni za sprečavanje krivičnih dela (vidi, između ostalog, predmet *Tirado Ortiz and Lozano Martin*, naveden gore).

116. ... Imunitet od samooptuživanja je primenjiv na ovaj postupak.

117. Kako bi se odredilo da li je imunitet od samooptuživanja podnosioca predstavke prekršen, Sud će jedan po jedan razmotriti sledeće činioce: prirodu i stepen prisile primenjene da bi se pribavili dokazi; stepen interesovanja javnosti za

istraživanje i sankcionisanje dela; postojanje bilo kakvih relevantnih zaštitnih mehanizama u postupku; kao i namenu svih materijala pribavljenih na ovaj način.“

(c) Sudska procena činjenica

53. Podnosioci predstavke su tvrdili da su pravo ćutanja i imunitet od samooptuživanja apsolutna prava i da primena bilo koje vrste neoposredne prinude u zahtevanju da optuženo lice daje optužujuće izjave protiv sopstvene volje sama po sebi poništava samu suštinu tog prava. Sud to ne može da prihvati. Istina je, kao što su podnosioci predstavke istakli, da je Sud u svim slučajevima do sada u kojima je primenjena „neposredna prisila“ da bi se stvarno ili potencijalno osumnjičeno lice navelo da daje podatke koji su doprineli, ili bi mogli da doprinesu, osudi toga lica, ustanovio postojanje povrede imuniteta od samooptuživanja podnosioca predstavke. Međutim, iz toga ne sledi da bi se bilo kakva neposredna prinuda automatski završila osuđujućom presudom. Mada je pravo na pravično suđenje zajemčeno članom 6 bezuslovno pravo, tačno šta predstavlja pravično suđenje ne može biti predmet jednog i nepromenljivog pravila, već mora da zavisi od okolnosti svakog pojedinačnog slučaja. To je potvrđeno u kontekstu prava ćutanja u predmetu *Heaney and McGuinness*, i, kasnije, u presudi Suda u predmetu *Jalloh*, u kojoj je Sud prepoznao činioce koje će uzeti u obzir prilikom određivanja da li je prekršen imunitet od samooptuživanja podnosioca predstavke.

54. Podnosioci predstavke su tvrdili da se predmet *Jalloh* razlikovao od ovog jer se nije ticao prisilnog pribavljanja inkriminišućih izjava već upotrebe „stvarnih“ dokaza one vrste navedene u predmetu *Saunders* kao što su uzorci daha, krvi i mokraće, pa je time predstavljao izuzetak od opšteg pravila utvrđenog presudom. Sud prihvata da se činjenične okolnosti predmeta *Jalloh* veoma razlikuju od ovog slučaja. Ipak, argument podnosilaca predstavke nije uspeo da ga ubedi. Čak i kada bi u svakom slučaju mogla da se ustanovi jasna razlika između korišćenja prinude da bi se pribavile inkriminišuće izjave na jednoj strani, i „stvarni“ dokazi inkriminišuće prirode na drugoj, Sud primećuje da za predmet *Jalloh* nije smatrano da potpada pod izuzetak „stvarnih“ dokaza u predmetu *Saunders*; nasuprot tome, Sud je izneo stav da bi slučaj trebalo posmatrati kao slučaj samooptuživanja u skladu sa širim značenjem tog pojma datim u predmetima *Funke* i *J.B. v. Switzerland* tako da obuhvati i slučajeve gde je sporno pitanje prinuda da bi se predali inkriminišući dokazi (vidi predmete *Jalloh*, navedene gore, st. 113-16).

55. U svetlu načela sadržanih u presudi u predmetu *Jalloh*, i kako bi odredio da li je postojala povreda prava podnosilaca predstavke na ćutanje i njihovog imuniteta od samooptuživanja, Sud će usmeriti pažnju na prirodu i stepen prinude korišćene za pribavljanje dokaza, postojanje bilo kakvih relevantnih zaštitnih mehanizama u postupku, kao i korišćenje materijala koji su pribavljeni na takav način.

56. Priroda i stepen prinude korišćene za pribavljanje dokaza u slučaju g. O'Hallorana, ili za pokušaj da se pribavi dokaz u slučaju g. Francis, bili su navedeni u „Obaveštenju o nameri da se pokrene krivično gonjenje“ koje je primio svaki od podnosilaca predstavke. Obavešteni su da su kao registrovani držaoci svojih vozila bili obavezni da dostave ime i prezime i adresu vozača u navedeno vreme i na navedenom mestu. Obavešteni su i da propust da dostave te podatke predstavlja krivično delo po članu 172. Zakona o drumskom saobraćaju iz 1988. godine. Propust podnosilaca predstavke da dostave podatke nije je kažnjiv novčanom kaznom u iznosu do 1.000 GBP, oduzimanjem vozačke dozvole, i unošenjem tri kaznena poena na vozačku dozvolu.

57. Sud prihvata da je prisila bila neposredne prirode, kao što je to bila i prisila u drugim slučajevima u kojima je prećeno novčanim kaznama, ili su pak izricane, zbog propusta da se dostave podaci. U ovom slučaju, prinuda je primenjena u kontekstu člana 172, Zakona o drumskom saobraćaju, kojim je propisana posebna dužnost registrovanog držaoca vozila da dostavi podatke o vozaču vozila u određenim okolnostima. Sud primećuje da mada su i prinuda i prekršaji bili po svojoj prirodi „krivični“, prinuda je proisticala iz činjenice, kako je Lord Bingam naveo u Krunskom veću u vezi sa predmetom *Braun protiv Stota* (vidi stav 31 gore), da „svi oni koji poseduju ili voze motorno vozilo znaju da su obavezni da poštuju saobraćajne propise. Ti propisi su uvedeni ne zato što je posedovanje ili upravljanje motornim vozilima povlastica ili milost koje daje Država, već zato što je shvaćeno da posedovanje i korišćenje motornih vozila (slično, na primer, posedovanju i upotrebi vatrenog oružja ...) potencijalno može da dovede do ozbiljnog povređivanja.“ Može se smatrati da su oni koji su odlučili da drže i voze motorna vozila prihvatili određene odgovornosti i dužnosti kao deo režima saobraćajnih propisa, a u pravnom okviru Ujedinjenog kraljevstva te odgovornosti obuhvataju i obavezu da u slučaju sumnje da je izvršen prekršaj u drumskom saobraćaju vlasti budu obaveštene o istovetnosti lica koje je upravljalo vozilom tom prilikom.

58. Još jedan aspekt prinude primenjene u ovim slučajevima je ograničena priroda istražne radnje koju je policija nadležna da izvrši. Član 172(2)(a) primenjuje se samo u slučajevima u kojima je vozač vozila navodno počinio relevantan prekršaj, a njime je policija ovlašćena samo da traži podatke o „istovetnosti vozača.“ Ti podaci su dakle uočljivo ograničeniji nego u ranijim slučajevima, u kojima je od podnosilaca predstavki bilo zahtevano na osnovu zakonskih odredaba da dostave „hartije i isprave bilo koje vrste koji su od interesa službi“ (vidi predmet *Funke*, navedeno gore, st. 30), ili „isprave itd. koje bi mogle biti od značaja za razrez poreza“ (vidi predmet *J.B. v. Switzerland*, navedeno gore, st. 39). U predmetu *Heaney and McGuinness* su podnosioci predstavke bili obavezni da daju „potpun iskaz o svom kretanju i postupcima tokom bilo kog određenog perioda“ (navedeno gore, st. 24), a u predmetu *Shannon*, mogli

su biti traženi podaci (uz ograničenu pravnu profesionalnu privilegiju *limited legal professional privilege restriction*) o bilo kom pitanju za koje bi se istražitelju učinilo da ima veze sa istragom (vidi reference u st. 23 u predmetu *Shannon*, navedeno gore). Podaci koji su bili zahtevani od podnosioca predstavke u predmetu *Weh* bili su ograničeni, kao i u ovom slučaju, na „podatke o tome ko je upravljao određenim motornim vozilom ... u određeno vreme ...” (vidi predmet *Weh*, navedeno gore, st. 24). Sud nije našao povredu člana 6 u tom slučaju iz razloga što protiv podnosioca nije bio u toku postupak, niti je bilo kakav postupak protiv njega bio predviđen. Sud je naveo da je zahtev da bude navedena jednostavna činjenica – ko je bio vozač automobila – sam po sebi nije bio inkriminišući (ibid., st. 53-54). Pored toga, kao što je Lord Bingam naveo u predmetu *Braun protiv Stota* (stav 31 gore), članom 172. nije propisano dugotrajno ispitivanje o činjenicama za koje se tvrdi da su povezane sa krivičnim delima, a kazna za odbijanje da se odgovori je „blaga, i nije zatvorska kazna.“

59. Sud se u predmetu *Jalloh* osvrnuo na postojanje relevantnih zaštitnih mehanizama u postupku. U slučajevima gde se primenjuju prisilne mere propisane članom 172. Zakona iz 1988. godine, Sud primećuje da prema članu 172(4) ne postoji krivično delo određeno članom 172(2)(a) ukoliko držalac vozila pokaže da nije znao i da nije mogao uz primenu razumne mere dužne pažnje da zna ko je upravljao vozilom. To znači da nije u pitanju delo za koje postoji stroga odgovornost, kao i da je opasnost od postojanja nepouzdanih priznanja zanemarljiva.

60. Što se tiče korišćenja izjava, izjava g. O'Hallorana da je on bio vozač automobila bila je prihvatljiva kao dokaz te činjenice na osnovu člana 12(1) Zakona o prekršajima u drumskom saobraćaju iz 1988. godine (vidi stav 27 gore), i on je i osuđen zbog prekoračenja dozvoljene brzine. Na suđenju je (bez uspeha) pokušao da ospori prihvatljivost izjave po članu 76. i članu 78. Zakona o policijskim sredstvima i krivičnim dokazima iz 1984. godine. Preostalo je da optužba dokaže postojanje prekršaja van svake razumne sumnje u redovnom postupku, uključujući i zaštitu od upotrebe nepouzdanih dokaza i dokaza pribavljenih prinudom ili na drugi nezakonit način (ali ne i osporavanja prihvatljivosti izjave po članu 172.), a optuženi je mogao da izvodi dokaze i poziva svedoke ukoliko je to želeo. Treba ponoviti, kao što je navedeno u predmetu *Braun protiv Stota*, da je istovetnost vozača samo jedan od elemenata prekršaja prebrze vožnje, i nema ni govora o osuđujućoj presudi u osnovnom postupku koja bi se zasnivala isključivo na podacima pribavljenim na osnovu člana 172(2)(a).

61. Budući da je g. Francis bio odbio da dâ izjavu, nije ni mogla da bude korišćena u osnovnom postupku, koji nije ni održan. Pitanje korišćenja izjava u krivičnim postupcima se nije ni pojavilo, budući da njegovo odbijanje da dâ izjavu nije bilo korišćeno kao dokaz: ono samo je predstavljalo krivično delo (vidi predmete *Allen v. the United Kingdom* (dec.), no. 76574/01, ECHR 2002-VIII).

62. Uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, uključujući i posebnu prirodu zakonodavnog režima koji je osporen, i ograničenu prirodu podataka koji su bili traženi obaveštenjem sačinjenim prema odredbama člana 172. Zakona o drumskom saobraćaju iz 1988. godine, Sud smatra da suština prava podnosioca predstavki na ćutanje i njihovog imuniteta od samooptuživanja nije poništena.

63. Sledi da ne postoji povreda člana 6 stava 1 Konvencije.

C. Član 6 § 2 Konvencije

64. Podnosioci predstavke su se tokom svojih podnesaka pozvali na član 6 stav 2 Konvencije i pretpostavku nevinosti, ali nisu uputili izdvojenu žalbu u vezi sa tom odredbom.

65. Sud nalazi da nema izdvojenog pitanja koje bi moglo da se razmotri u vezi sa članom 6 stavom 2 Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA, SUD

1. *Zaključuje*, sa petnaest glasova za i dva glasa protiv, da nije postojala povreda člana 6 stava 1 Konvencije;
2. *Zaključuje* jednoglasno da nema odvojenog pitanja u vezi sa članom 6 stavom 2 Konvencije.

Sačinjeno na engleskom i francuskom jeziku, i izrečeno na javnoj raspravi u Sudu u Strazburu 29. juna 2007. godine.

Vincent Berger
Pravnik

Žan-Pol Kosta
Predsednik

Shodno članu 45 stavu 2 Konvencije i pravilu br. 74 stav 2 Poslovnika Suda, uz presudu su priložena i sledeća izdvojena mišljenja:

- (a) saglasno mišljenje sudije Borego Borega;
- (b) izdvojeno mišljenje sudije Pavlovšija;
- (c) izdvojeno mišljenje sudije Majera.

J.-P.C.
V.B.

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fiducijarnog fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud, niti Sud snosi bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. Prevod može biti preuzet iz baze podataka predmeta Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz kakve druge baze podataka sa kojom je Sud podelio ovaj prevod. Tekst može biti preštampan u nekomercijalne svrhe pod uslovom da se tačno naznači puni naziv predmeta, uz gore navedeno obaveštenje o autorskom pravu i uz pozivanje na Fiducijarni fond za ljudska prava Saveta Evrope. Ako nameravate da bilo koji deo ovog prevoda iskoristite u komercijalne svrhe, molimo vas da se prethodno obratite na adresu publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.